

Ugnė Petrauskaitė
Kilusi iš Vilniaus, 26 m.

2011-07-07

Pirma oficiali mano atostogų diena. Kuprinė jau pūpso paruošta, belieka užsimest ant pečių ir pirmyn – pirmyn į nežinomybę, į išbandymus, į patyrimus, kiti sako „į gyvenimo kelionę“. Išvykstame tik pavakare. Laukiu ramiai, tačiau mąstau apie tai, ką šis išvykimas manyje galėtų pakeisti. Truputį jaudinuosi.

Atvykus į Vilniaus traukinių stotį viskas aplink įgauna nežmonišką pagreitį, akyse mirga atėjusių išlydėti veidai, į ausis lekia įvairiausi atsisveikinimo žodžiai, palinkėjimai, kažkas pakšteli į žandą, kažkas apkabina, kažkas iš šono tempia nusifotografuoti, paimti interviu, oficialių spaudos konferencijos pasisakymų beveik negirdžiu. Kartkartėmis šmėsteli ankstesnių metų dalyviai, trumpai pagalvoju, kaip gražu, kad jie atėjo... Išgirstu komandą judėti į peroną. Staiga prisimename, kad gi dar partizanų dainą ketinome sudainuoti. Greitai susispiečiame aplink didelę krūvą mūsų mantos ir pasigirsta: „Mėnulis tikras tėvas jo...“. Partizanų daina. Matau, kaip mano draugė Ieva jau visa apsiašarojus. Pavieniai balsai iš minios prisideda prie mūsų. Jausmas neapsakomai geras. Žodžiai: „Sesės, jei žinot kapą jo, pasėkit daug daug rūtų...“ man asocijuojasi su mūsų ekspedicijos tikslais. Pagaliau išdalijami bilietai ir mes visi sugužame į vagoną, prisispaudę prie stiklų dar žiopčiojame paskutinius žodžius artimiesiems, mojuojame ir akimirksniu nutolstame. Prasidėjo. Mes jau kelyje. Kurį laiką visi dar sukasi, malasi, ieškodami savo vietų kol galiausiai nusėda. Atsisėdu į savo 48 numeriu pažymėtą vietelę, patogiai įtaisytą prie staliuko palei langą. Jaučiu, kaip tvinksi mano galva. Su Petru aptariame, kad dėmesys stotyje buvo tikrai siautulingas ir labai neįprastas, kažkoks įsukantis, užburiantis, tik dabar po truputį atsikvošime. Traukinio dundėjimas ramina. Su savo komanda patraukiame į traukinio restoraną pirmosios bendros

vakarienės. Pasirodo sriubytė ne taip paprastai pasiekama, reikia prasiirti pro kone dešimtį vagonų, kol išvystame sodriai žaliom ir sunkiom draperijom dekoruotą traukinio restoraną. Išties smagu siurbčioti, kramsnoti ir žvalgytis, kaip pro šalį lekia vaizdai... Sugrįžus pakeleiviai jau konstruoja traukinio lovas ir plevena baltomis paklodėmis. Ir aš jau ruošiuisi. Telefonas rodo kelias iš Lietuvos gautas žinutes: „Tave rodė per visas žinias“.

2011-07-08

Maskva. Žalias Lietuvos ambasados kiemelis. Mingailė pina kaseles. Išeiname pasivaikščioti po milžiniškos šalies milžinę sostinę. Algis rodo garsųjį Arbatos prospektą, keletą architektūrinių įžymybių, paminklų. Arnoldas nardo metro labirintais, nespėju dairytis, jaučiu kaip plaukiu su minia ir galvoju, kaip įdomu, būtų sužinoti, kur kiekvienas iš jų iriasi... metro durys atsidaro. Grūstis tiek išlipt, tiek įlipt. Ištiesęs kaklą dairaisi, kad nepamest savų. Durys užsidaro ir matome, kaip paliekame Simoną vieną stovėti perone. Išgąščio pilnos akys ir Arnoldo ženklai, kad su sekančiu metro jis pavažiuotų vieną stotelę ir mes ten jo lauksime. Po kelių minučių mes vėl, laimei, visi kartu. Raudonoji aikštė. Na didinga, bet man šio miesto įspūdis vienas – absoliuti maišalynė, visko perpildyta – žmonių, automobilių, statinių, įrenginių, garsų...

Pakeliui į Vnukovo oro uostą pirmasis išbandymas – paniką kelianti liūtis ir chaosas stotyje. Nuo visiško peršlapimo gelbsti Mindaugo dar nuo bandomojo žygio išlikęs mėlynasis brezentas.

Liūdna išsiskirti su į Tomską vykstančia grupe. Per tą neilgą laiką traukinyje ir dieną Maskvoje spėjome susigyventi. Dalius sako: „Atrodo, mes pažįstami jau visą gyvenimą, o keliaujame kartu jau mėnesį“. Staiga liekam aštuoniese. Sakyčiau, kažkiek net nejauku,

nesaugu. Mėginame susiimti, atlikti visas reikiamas procedūras prieš skrydį. Iš kuprinių padarome didelius celofaninius gumulus, sako taip saugiau. Išties, visi ten taip daro. Klausinėju beprasmiškai pati savęs, koks bus lėktuvas, ar ramus skrydis, ar karšta, ar šalta... Pakylam. Nėra blogai, bet nelabai patogiu. Matyti žaižaruojanti Maskva. Neriam į debesis ir toliau už ovalinio langelio vien tik tamsa. Su blizgančiais rytietišku formų metaliniais arbatinukais pasirodo stjuardai. Pilsto arbatą. Pro sėdynių tarpą matau, kaip priekyje manęs sėdintis tadžikas pirštais doruoja vištieną. Užsnūstu. Jaučiu besismelkiantį šaltį. Pabundu – jau leidžiamės, už akių užkliūva kalnų kontūrai. Nusileidus vėl galybė formalumų. Laimei, sulaukiame visų sveikų kuprinių, šiaip ne taip jas išsigliaudome iš tų celofanų ir mes jau ant Tadžikistano žemės.

Sėdime ant suoliuko prie viešbučio, ant jo kabo didelis elektroninis laikrodis ir termometras: temperatūrą matuojantys skaičiukai neatsilieka nuo minučių.

Turgus. Mūsų tikslas – įrankiai. O koks šurmulys, o koks karštis. Raibuliuoja įvairiaspalviai džiovinti vaisiai, margos moterų suknelės, juodi vientisi antakiai, auksiniai dantys. Vaikiukai siūlo karutį pirkiniams. Kažkur pabyra vyšnios, kažkas vos neįkrinta į visur išsirangiusį kanalą. Mano mintyse tik piniginės apsauga. Retsykiais bandau nuspausti fotoaparato mygtuką. Įsigyjam dažų, teptukų, pjautuvą, šepėčių.

Žygiuojam pagrindine sostinės gatve – Rudaki (jū poetas). Gatvė plati, jos viduryje medžių alėja, teikianti pavėsį. Opera. Universitetas. Kultūros ministerija. Fontanai. Paštas. Prospekto gale – paminklas Karaliui Somoniui. Atrodo, didybę jie mėgsta.

Netrukus susitinkame lietuvį Vilių. Jo žmona Akvilė čia dirba ES delegacijoje, o Vilius mums padės atlikti mūsų darbus, papasakos apie vietinius įpročius.

2011-07-10

Devynios valandos ryto. Spirgina karštis. Mūsų komanda jau apie 270 ha plotą užimančiose Dušanbė kapinėse. Ieškome Ramazano – jis bus mūsų vedlys ieškant lietuvių kapų. Ramazanas pasakoja, kad mokėsi viename internate kartu su lietuviu pavarde Bielinis. Kopiam aukštyn, viskas aplink čirškia, čirpia, badosi, landžiojam tarp brūzgynų, tvorų ir tvorelių, kurios sustatytos tarsi barikados, neįveikiami labirintai. Randame nemažai vokiečių, rusų kapų, itin sutvarkytus žydų kapus. Liūdna, bet daugelis katalikiškų kryžių visiškai surūdiję, išklypę, išvirtę, lentelės, kur turėtų būti pavardės, nukritusios ar pavogtos. Aptinkame nemažą bendrą kapavietę. Joje – didelis, saulės spinduliais dekoruotas kryžius. Tikrai lietuviška, bet užrašo jokio. Ramazanas sako, kad kažkas ateina čia giedoti. Spėliojame...viduje kirba mažas nusivylimas, kad neradome nieko tikslaus, tačiau tuo pačiu džiaugiuos, kad atlikome iki šiol niekieno nedarytą paiešką. Tadžikistane kapinės neturi jokių registrų, jokių archyvų, metrikų, įrašų, planų. Tik gyvi liudytojai.

2011-07-11

Kompiuterinėje darbas verda nuo pat ryto. Diskusija itin karšta. Gaminame užrašo ant būsimo paminklo lietuvių trėmimo aukoms trafaretą. Spausdiname, klijuojame. Jau turime. Stabdome automobilį. Per brangu. Stabdome kitą. Pasiderame ir štai mes jau paminklų dirbtuvėse. Renkame akmenį, tariamės dėl darbų atlikimo kainos ir termino. Atrodo viskas tinka, belieka sulaukti kol atveš mums reikiamo dydžio akmeninę lentą. Laukimas erzina, nežinia, ar galime jais pasitikėti. Galime. Atveža, kaip žadėjo, apžiūrime, suderiname užrašo išdėstymą, informuojame, kad atsiims mūsų draugas Vilius. Smarkiai tikėdamiesi, kad darbai bus atlikti laiku ir be klaidų, atsisveikiname ir išjudame link Kurgan Tiubė – miesto Vachšos upės

slėnyje, lietuvių tremties epicentro. Distancija – 87 km, tačiau mūsų automobiliui karšta kaip ir mums, įkalnėse jis rieda ypač lėtai. Važiuojame apie dvi valandas. Vaizdai keičiasi, jaučiame, kaip silpsta ir taip mažas išsivystymo lygis.

Vieta, kurioje turime apsistoti, pribloškia. Žiūrime su Agne viena į kitą ir tylime, šeimininkė man aiškina, kaip nupilti klozetą, Agnė tikrina klibantį iš lentų sukaltą gultą ir murziną patalynę, aikčioja nuo turinio po čiužiniu, Eigminas kažko piktinasi, kad į jo kambarį nėra nei rankenos, nei spynos.

Kurgan Tiubė kapinės šokiruoja ne mažiau nei gyvenamoji vieta. Ribų nėra, tarp kapų įsitaisiusios karvės rupšnoja dygių augalų lapiją, o kartais ir šiukšles, visur pilna išmatų, pakraštyje susiformavęs nemažas sąvartynas. O didžiausia „staigmena“ – viduryje telkšanti milžiniška, nežinia iš kur atsiradusi bala, nesusigerianti ir nedžiūstanti net ir tokiam karštyje, apšėmusi kone dvidešimt kapų. Kraupiai atrodo iš jos kyšančios kryžių viršūnės, antkapių fragmentai. Čia jau randame lietuviškų pavardžių – Maktas, Kubaitis. Imame ruošti vietą būsimam paminklui, tempiame plytas, rastus išgriuvusius kryžius.

Naktis sunkiai pakeliama. Su Agne paklaikusios nuo šmirinėjančių tarakonų susistumiame tuos gultus į kambario vidurį, toliau nuo sienų. Oro nėra, tvoskia karštis ir šaižūs arabiškos muzikos garsai, kūnu srovena prakaito upeliai.

2011-07-12

Miego turėjome tiek mažai ir jaučiamės taip prastai, kad ryte dalis komandos iškeliauja ieškoti naujos gyvenamosios vietos. Likusioji – į turgų statybinių medžiagų.

Šokinėjam iš džiaugsmo radę švarią, erdvią, vėsią vietą apsistoti. Neįtikėtina, kad tame pačiame mieste vos kelių kilometrų skirtumu gali būti toks skirtingas suvokimas apie namus.

Nuotaika pakyla ir žinodami, kur grįšime ilsėtis, energingai iškeliaujame dirbuotis į kapines. Vieni dirba prie paminklo, kiti – rauna krūmus ir žoles, styrančias iš trijų Makto šeimos kapų. Išlyginame žemę, iš akmenų išdėliojame kryželius, sutvirtiname antkapius. Antroje dienos pusėje judesiai tampa vis lėtesni, galva sunki, organizmas juntamai senka. Dalius anksčiau iškeliauja ilsėtis, kitų veidai stiprybe irgi netrykšta. Mąstau apie lietuvius, atitremtus čia dirbti be pavėsio, be vandens, nuo šviesos iki tamsos medvilnės laukuose, ujjant, skriaudžiant. Ar aš būčiau ištvėrusi, iškentusi, grįžusi? Sunku suvokti, iš kur pas juos tada tiek stiprybės, tiek tikėjimo ir vilties buvo. Galvoje taip pat sukasi mintys apie mūsų darbo čia prasmę – atrodo, kas čia kada užklys, kas įvertins, kam svarbu? Ir iš viso, ar išliks... Girdžiu Algį sakant, kad tai bus svarbi medžiaga tremties enciklopedijai. Ir aš sau pasakau – svarbu, kad mes žinosime, kad skleisime. Be to, turistų čia tiek mažai, kad apie mūsų apsilankymą žino visi vietiniai, taigi, darau išvadą, kad net ir tie, kurie nepažinojo lietuvių tremtinių, žinos dar ilgai, kad 2011 m. 8 baltieji iš „Pribaltikos“ lankėsi čia ieškodami savo protėvių, rūpinosi jų atminimu.

Vakaras. Už stiklo dulkių siena. Tai buranas – mums neįprastas reiškinys, smėlio audra, fotoaparatas nieko nefiksuoja, įkvėpt beveik neįmanoma, tad prieš miegą dar pavakarojam kambary visi kartu, juokaujame, visi kiek padegę, pasvilę, perkaitę, kalbos kartais visai neberišlios...gurkšnojam tadžikių ruošą arbatą iš gausiai dekoruotų arbatinių ir pialų.

2011-07-13

Jau beveik lygiai savaitė, kai prasidėjo mūsų ekspedicija. Laikas kažkaip persipina, tai atrodo, kad mes jau seniai čia, tai, kad liko jau tiek nedaug. Gal čia koks vidurio dėsnis....bet šiandien didžioji mūsų diena – Vilius atvežė akmeninę lentą. Paminklo kompozicija gražiai

atrodo, bet pabaigti nepajėgiame, be to, iškilo šiokių tokių nesklandumų su tvirtinimu, o dar ir karščio rekordas. Visi prastai jaučiamės, esam suirzę. P vakare randam gerą išeitį atsipalaiduoti – nuvykstame prie Vachšos upės maudytis. O ji įspūdinga – plati, ryški ir skaidri, vanduo ledinis, galinga srovė, akmenuota pakrantė, toluoje padūmavę kalnai. Atgaiva. Jau galvojau, kad čia neįmanoma nejusti karščio, pasirodo įmanoma – išlindus iš vandens lauke gera. Nusiplovė visi dienos skausmai ir vargai, nuovargis, nemalonumai.

2011-07-14

Susirgo mūsų Agnytė. Termometras rodo 38,8... Ji su mumis jau nevažiuos. Turbūt saulės smūgis. Man ir pačiai vakar visa galva tvinkšėjo, nuolat skaudeno, bet visgi atsigavau ir esu pasirengusi didžiosioms šios dienos paieškoms. Saulė šiandien atrodo nebe tokia kaitri, lyg ir pro debesis.

Važiuojam link Ujaly, kur buvo tremtinių paskirstymo į kolūkius centras. Miestelio centre ieškome senyvo amžiaus žmonių ir klausinėjame, ką jie atsimena apie tremčių laikotarpį. Daugelis tvirtina, kad pažinoję lietuvių, dirbę kartu, tačiau 1991-1994 m. pilietinio karo metu jie visi pasitraukę iš šalies.

Toliau mūsų kelyje Lermontovas. Sustabdome automobilį, išlipame, dairomės, klausinėjame – ieškome mūsų komandos nario Eigmino proprosenelės palaidojimo vietos. Labai greitai sutikto vietinio pasakojimas ir Eigmino močiutės duotos nuorodos ima sutapti. Dabar jau viskas kaista ne tik lauke, bet ir mūsų viduje. Nejaugi čia, nejaugi pavyks išsiaiškinti. Eigmino skambutis močiutei, dar kelios detalės ir Eigminas taria: „čia“, „radau“, „tikrai čia“. Pasirodo, vieta per kone 50 metų nedaug pasikeitusi, šalimais plyti tas pats medvilnės laukas, molio plytų namukai. Prisimenu Eigmino močiutės prašymą parvežti medvilnės. Gaila kad ji

dar tik žydi, derlius bus rugsėjį. Nusiskinu žiedą ir jau susiformavusį burbuliuką. Brendame į vietą, kuri turėtų vadintis kapinėmis. Žolės daugiau nei mano ūgio, tankmė, šiukšlės. Tuoj pat pasirodo vietiniai, stebi, ką mes čia rasim. O mes kertam be atvangos, štai jau praėjimas pravalytas, vieną po kito randame kauburėlius ir netgi keletą antkapių. Šluojame, dažome, paliekame lentelę su užrašu „Čia ilsisi lietuviai tremtiniai“ ir uždegame Eigmino močiutės įduotų žvakių, kurios lydosi ne nuo liepsnos, bet nuo kaitrių saulės spindulių. Patylime. Jaučiu, kad pasiekiau emocijų viršūnę, džiaugiuosi dėl Eigmino, dėl to, kad atkapstėme, tai, kas galbūt atrodė jau prarasta. Sunku patikėti, sunku įsivaizduoti, kad čia, kur aš dabar stoviu, kentėjo mano tautiečiai, jautė skausmą, baimę, nežinomybę, vylėsi ir tikėjo... ir štai atėjo ta diena, kai mes sugrįžome, sugrįžome jau kitaip, sugrįžome suprasti, įsisąmoninti, neužmiršti. Sekantis kolūkis – Kuybiševskas. Čia randame nemažai lietuviškų kapų su įskaitomomis pavardėmis, datomis: Urbanavičius, Davelis, Burkauskas. Labai karšta. Silpna. Bet mes kertam, raunam, dulkės kyla, pamažu atsiveria kapavietės. Antkapiai visiškai sutrupėję. Netikėtai atsiradęs senas barzdotas tadžikas pasiūlo mums arbatos ir netrukus pasirodo nešinas nuostabiu virduliuku ir dviem pialomis. Kaip gardu. Algis dar atneša arbūzą. Gaivinamės ir toliau prie darbų.

Diena jau visai į pabaigą, čia temsta anksti, bet mes užsivedę ir pakeliui dar vienas kolūkis – Puškinas. Kapinaitės visai mažytės, bet jaukios, nors ir apžėlę. Jau visai paskubomis aptvarkome. Klijuojame memorialinę lentelę. Prie tvoros susispiečia, atrodo, visos kaimo moterys ir vaikai. Vaišina mus arbūzu ir pomidorais. Šypsosi savo auksinėmis šypsenomis, mergaitės maskatuoja kasytėmis ir spalvingais sijonais. Prisėdu nusifotografuoti šalia. Pasakoja, kad štai šitam mažyčiame kapelyje palaidoti dvynukai... jau turime atsisveikinti. Išvažiuojame. Jaučiu didžiulį pasitenkinimą, mano lūkesčiai visiškai išpildyti.

2011-07-15

Mūsų komanda vėl tvirta. Važiuojame į Vachšą ir Kolchozabada (po dvejas kapinaites). Algis čia buvo 2007 ir 2008 m. – sunku patikėti, bet kai kurių jo tada rastų lietuvių kapų jau nebėra. Nežinia, ar jie specialiai naikinami, ar nyksta dėl kapinių ribų nebuvimo, galvijų ganymo, statybų, metalo surinkėjų darbėlių...radome tris Bačkio šeimos kapus. Paskutinysis 2009 m. Vykstame į miestelį ieškoti palikuonių. Penktadienis, 10 val. visi vyrai būriais, kas ant asilų, kas su prabangiais automobiliais, kas pėsti traukia į mečetę, prie kurios mums, merginoms, net neleidžia išlipti iš automobilio, veja ir mūsų Jaunių su kamera rankose. Pavyksta išsiaiškinti, kurioje gatvelėje gyvena Bačkio šeima. Toje gatvelėje stabtelime prie, atrodo, gatvės „šeimininko“ pono Kapitanovo namo. Išrikiuoti trys sunkvežimiai, kara abrikosų šakos. Pavaišina mus ir pamoja link Bačkio vartų. Nupėdiname. Vartai metaliniai, ryškiai mėlyni, puošti auksu. Atsiveria. Kieme loja šuo, virš galvų vyniojasi ir kabo vynuogės. Pasitinka moteris tadžikė ir pakviečia vidun. Pasakoja, kad jos vyras lietuvis Bačkis šiuo metu dirba Rusijoje. Rodo judviejų vaikučius, du berniukai – Volodia ir Nikita Bačkiai. Sako, kad nenori čia gyventi, nori į Lietuvą arba Rusiją.

2011-07-16

Šiandien mūsų pastatyto paminklo atidengimo ceremonija. Nors ir kukli, bet svarbi. Atvyko mūsų pagalbininkas Vilius su savo žmona Akvile, taip pat mums padėjęs ESBO biuro regione vadovas bulgaras Sergėjus. Padainavom, vėliavą išskleidėm, žvakių pridedėm. Lietuviškų suvenyrų padalinom, visi kartu papietavom. Keista, kad jau baigta, kad stovi. Grožimės. Fotografuojamės. Juk tai vienas pagrindinių mūsų ekspedicijos tikslų. Ir štai rezultatą jau turime.

Popiet tęsiam savo ekspediciją – vykstame į Zariavostoko (Rytų Aušra) kolūkį – tai lietuvių duotas pavadinimas. Sutinkame tris mielus barzdotus senukus, tarsi žynius, jie mums pasakoja, kad čia dirbo apie 20 lietuvių, rodo vietą, kur buvo lietuvių ir vokiečių kapai. Deja juos prieš 30 metų pervažiavo traktorius. Liko toks laukas su dideliais kupstais, vietiniai jų nebejudina. Nuvykstame į dar vienas kapines šalimais, visai baigia išnykti, o sako dar visai neseniai buvo didelės. Atpažint nieko nebeina, bet sako, lietuvių tikrai čia būta. Tas pats ir Udarnik, Nachimove. Važiuodami pakelėse matome tupinčius žmones, keistas šis jų įprotis, tupi ir nieko neveikia, tupi, kaip mes net nemokam tupėti. Moterys palei kanalą plauna indus, vaikai dviračius arba net patys nusimaudo...

2011-07-17

Iš pačio ryto vykstame į Kurgan Tiubė katalikišką bažnyčią. Ją, apie 1960 m. nupirkę privatų namą ir jį perstatę, įkūrė vokiečiai. Šiandien bendruomenė labai mažytė. Mus sutinka šiltai. Pasakoja, kad anksčiau jų buvo daugiau, pilietinis karas apmažino gretas. Kunigas jaunas, iš Argentinos. Labai maloniai su mumis bendrauja. Atvyko čia prieš dvejus metus, tai jo pirmas paskyrimas. Nemokėjo net rusų kalbos. Įsivaizduoju, ką jis turėjo pergyventi pirmaisiais mėnesiais... bet jis tik šypsosi, nesiskundžia. Sutariame, kad po mišių važiuosime prie mūsų paminklo ir jis jį palaimins – juk daugeliui tremtinių tik stiprus tikėjimas Dievu teikė jėgų nepasiduoti.

2011-07-18

Susipakuojame daiktus grįžimui į Dušanbė. Pakeliui dar užsukame į legendines lietuvių kapinaites, už Ujaly miestelio, kurias, sako, palaidojo kalnų griūtis ar nuošliaužos potvynio

metu. Jokių ženklų nematyti, bet kopiname į viršukalnę, kur matyti musulmonų kapinės ir galima pasigrožėti Vachšos slėnio panorama. Gera kalnuose, daugeliui iš mūsų jie kelia geras emocijas. Sutinkame ožkų bandą, keistai į mus žiūrinčių vietinių. Viršukalnėje įvykdome Eigmino močiutės prašymą – vieningu šūksniu atsiprašome vėžlių, mat juos lietuvių tremtinių vaikai gaudė ir valgė, kad nemirtų iš bado. Nusikabarojame. Kelias į Dušanbė. Kažkokia ypatinga diena – policija stabdo bent 5 kartus. Kol mūsų vairuotojas aiškinasi, mes per langelį perkame pistacijų. Šypsenas sukelia policininko prašymas mūsų vairuotojui papildyti jam mobilaus telefono sąskaitą.

Paskutinės vakarienės vykstame pas lietuvę Genutę ir jos vyrą praeityje garsų aktorių Marat'ą Aripov'ą. Iš pažiūros gatvėje neišsiskiriantys vartai atsiveria ir mes visi, Genutės vadinamai „vaikais“, patenkame į jos glėbį. Vidiniame kiemelyje gaivu ir žalia, pavėsi sukuria vynuogių stogas, o sienomis lipa įvairiausi Genutės puoselejami augalėliai, o kiek jų! Palei kanalą pririkiuota tūkstančiai mažų kaktusiukų. Aplink kojas sukiojasi katės. Genutė visus sodina prie ką tik padengto stalo ir neša lietuviškus valgius. Marat'as pasakoja mums civilizacijų istoriją, deklamuoja poeziją. Jau visai vėlai pasirodo ir jų sūnus Tomas. Lietuviškai jis jau nekalba, bet užsidegęs pasakoja mums apie Tadžikistano gyvenimo ypatumus. Ypatingas vakaras, graži ekspedicijos pabaiga.

2011-07-19

Ankstyvas skrydis į Maskvą. Į lėktuvą turime sulipti būtinai tam tikra tvarka, kad reikiamai pasiskirstytų svoris ir lėktuvas nepavirstų. Skrydis ilgas, nepavyksta nei užmigt, nei kažką prasmingo nuveikt. Peržiūriu nuotraukas – viena po kitos atsuku atgal jau prabėgusias tokios išsvajotos ir taip lauktos ekspedicijos dienas... Tik nusileidus mus plojimais pasitinka

Tomsko komanda. Smagu vėl juos matyti. Dalijamės įspūdžiais, apžiūrime vieni kitus. Visi sveiki gyvi, o iš akių matyti, kad visi iki vieno savy nešamės naują, ypatingai svarbų neišdildomą patyrimą...

Maskvoje turime truputį laiko. Vykstame aplankyti menamo Jono Žemaičio – Vytauto kapo ir pirmojo gulago akmens Lubiankos aikštėje.

Traukinių stotis. Krūva kuprinių. Kelionė namo. Visi sutartinai kartojame, kaip dar nenorime pabaigos, kaip greitai viskas prabėgo...

Traukinys dunda link Lietuvos. Mano komanda klega traukinio restorane ir niekas nesiskirsto miegoti.

2011-07-20

Rytas traukinyje. Prausiamės. Traukiame jau kiek išblukusius „Misija Sibiras ‘11“ marškinėlius. Vaizdai už lango vis labiau pažįstami, vis labiau savi. Kuo labiau artėjame, tuo daugiau virpuliukų bėgioja po kūną. Akies krašteliu jau matau atėjusius mūsų pasitikti, traukinys stoja, dedamės kurpines ir po truputį rangomės iš vagono. Gėlės, apsikabinimai, bučiniai, fotoaparatai blykstės, pusryčiai, didžiulis šurmulys – viduje gera. Tiesiog gera. Truputį poilsio ir prasideda nesibaigiantis mano „Misija Sibiras ‘11“ metraštis...